

# Satversmei neatbilst liegums bez individuāla izvērtējuma par vardarbību sodītai personai adoptēt bērnu

Avots: LSM.lv

***Satversmei neatbilst norma, kas bez individuāla izvērtējuma liedz sodītai personai tiesības adoptēt bērnu, piektdien lēma Satversmes tiesa.***

Tiesā informēja, ka apstrīdēto normu jau ir vērtējusi līdzīgā lietā un atzinusi, ka aizliegums kļūt par adoptētāju bez individuāla izvērtējuma neatbilst samērīguma principam.

Šī gada lieta tika ierosināta pēc Rīgas apgabaltiesas pieteikuma. Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā ir civillieta, kas ierosināta pēc laulāto kopīga pieteikuma par viņu ģimenē jau ilgstoši dzīvojoša bērna adopcijas apstiprināšanu. Viens no pieteicējiem ir bijis sodīts par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar vardarbību, tāpēc neatbilst adoptētājam izvirzītajiem kritērijiem. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā, liedzot abiem laulātajiem apstiprināt adopciju, ir ierobežotas ne tikai pieteicēju, bet arī adoptējamā bērna tiesības uz ģimenes aizsardzību. Tādējādi apstrīdētajā normā paredzētais aizliegums par adoptētāju būt personai, kura sodīta par noziedzīgu nodarījumu, kas saistīts ar vardarbību, ir nesamērīgs un neatbilst Satversmei.

Satversmes tiesa izskatāmajā lietā vērtēja apstrīdēto normu attiecībā uz laulātajiem, kuri kopīgi iesniedz pieteikumu par tāda bērna adopciju, kurš, dzīvojot viņu ģimenē, atrodas ārpusģimenes aprūpē un ar kuru tiem abiem ir izveidojušās faktiskas ģimenes attiecības. Tiesa atzina, ka valstij ir jānodrošina gan bērna tiesības tikt pasargātam no vardarbības, gan bez vecāku gādības palikuša bērna tiesības uz īpašu valsts aizsardzību, pēc iespējas nodrošinot tā aprūpi ģimeniskā vidē.

Par vardarbīgu noziedzīgu nodarījumu sodītas personas iespēja adoptēt bērnu ir saistīta ar potenciālu bērna drošības apdraudējumu. Tas ir viens no apstākļiem, kas var negatīvi ietekmēt bērna tiesības uzaugt no vardarbības brīvā vidē, atzina tiesā. Tomēr mērķi aizsargāt bērnu no vardarbības iespējams tādā pašā kvalitātē sasniegt arī ar citiem, personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Piemēram, apstrīdētajā normā paredzot izņēmumus vai personas individuālu izvērtējumu, ņemot vērā katra konkrētā gadījuma apstākļus un nodrošināt samērīgu līdzsvaru starp bērna tiesībām tikt pasargātam no vardarbības un tiesībām augt ģimenē. Piemērotākais līdzeklis, kas ļautu sasniegt mērķi bez nesamērīgas personu tiesību ierobežošanas, ir jāizvēlas likumdevējam, norādīja tiesā.

Tādējādi tā lēma, ka Civillikuma norma neatbilst samērīguma principam. Līdz ar to apstrīdētā norma attiecībā uz laulātajiem, kuri kopīgi iesniedz pieteikumu par tāda bērna adopciju, kurš, dzīvojot viņu ģimenē, atrodas ārpusģimenes aprūpē un ar kuru tiem abiem ir izveidojušās faktiskas ģimenes attiecības, neatbilst Satversmei.

Attiecībā uz pieteicējiem Rīgas apgabaltiesas izskatīšanā esošajā lietā apstrīdētā norma zaudē spēku no 2024. gada 12. jūlija, bet nolūkā aizsargāt visu to personu pamattiesības, kuras varētu būt uzsākušas savu tiesību aizsardzību ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, par spēkā neesošu no tā piemērošanas brīža.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.